

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 - 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา “คน” ให้มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและภาครัฐเป็นหน่วยให้การสนับสนุน โดยเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุก็เป็นกลุ่มเป้าหมายที่รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุ ในปี ค.ศ. 1999 ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ (Informational Year of Older Persons) ต่อมาประเทศไทยประกาศให้ปีพุทธศักราช 2542 เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ เนื่องจากตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ ว่าผู้สูงอายุคือบุคคลที่ทรงคุณค่าและมีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของทรัพยากรมนุษย์ทางสังคมและรัฐบาลยังได้กำหนดวันที่ 13 เมษายน หรือวันสงกรานต์ของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ และได้กำหนดให้มีปฏิญญาว่าด้วยผู้สูงอายุไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองการพิทักษ์สิทธิ์ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรมีสิทธิในการได้รับช่วยเหลือจากครอบครัวและชุมชน ประกอบกับข้อมูลจำนวนประชากรของขนาดผู้สูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สาเหตุเนื่องมาจากการเจริญพันธุ์สูงในอดีตและสภาวะการเจริญพันธุ์ได้ลดลงอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น ขณะเดียวกันการตายลดลงเนื่องจากแพทย์สาธารณสุขเจริญก้าวหน้า การบริการด้านสาธารณสุขกระจายอย่างทั่วถึงส่งผลให้อายุขัยของประชากรเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และจากการรายงานการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2553 พบว่าอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้งเพศหญิงและเพศชาย คือผู้หญิงไทยมีอายุเฉลี่ย 72 ปี ผู้ชายไทย 68 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สำหรับประเทศไทย ในปี 2552 มีสัดส่วนผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 11.8 หรือ 7.5 ล้านคน คาดการณ์ว่าในปี 2568 ไทยจะก้าวกระโดด มีผู้สูงอายุมากถึง 14.4 ล้านคน และในปี 2593

ผู้สูงอายุจะถล่มเมือง มีจำนวนมากถึงร้อยละ 27 ของพลเมืองทั้งประเทศในหัวขยายนั้น ผู้คนบนแผ่นดินสยาม 1 ใน 5 ราย จะเป็นผู้สูงวัย ตามลำดับ แนวโน้มจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเริ่มเข้าสู่โครงสร้างที่เรียกว่า โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ (Aged Population) สุทธิชัย จิตตะพันธ์กุลและคณะ (กัลยา สุทิน. 2551 : 2) ได้ประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประชุมที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า โครงสร้างประชากรโดยรวมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณทางประชากรกลายเป็นรูปแฉกกัน สัดส่วนและจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นในขณะที่เด็กลดลง ถึงแม้ประชากรวัยทำงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีผลต่อภาวะพึ่งพา (Dependency ratio) ทำให้เป็นผลสืบเนื่องต่อสถานะเศรษฐกิจ ขนาดและสัดส่วนของผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มที่เร็วมาก ในอนาคตอีก 10 ปี ข้างหน้า ประชากรสูงอายुर้อยละ 54-55 เป็นผู้สูงอายุหญิง โดยสัดส่วน ผู้สูงอายุหญิงจะยิ่งมากในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุหญิงจะอยู่ในสถานะหม้ายและเป็นโสดมากกว่าชาย แนวโน้มของการเป็นโสดจะเพิ่มขึ้น แต่การอยู่ในสถานะหม้าย ลดลงเล็กน้อย ในขณะที่แนวโน้มการหย่า-แยกเพิ่มขึ้น ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งจากครอบครัว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและสังคมเมืองมีมากขึ้น สภาพปัญหาของการทอดทิ้งนี้ถือว่าอยู่ในสถานะที่รุนแรง เพราะอัตราส่วนของผู้ที่ถูกทอดทิ้งไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงอย่างชัดเจน ลักษณะของการทอดทิ้งมีทั้งที่กระทำโดยเจตนาและไม่เจตนา นอกจากนี้ ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังและไม่มีคุณค่าในสังคม ในขณะที่สังคมยังตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของผู้สูงอายุค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมาก ขาดการดูแลระยะยาวและวิถีชีวิตเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในแต่ละภาคของประเทศไทย พบว่ามีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งเป็นไปตามการคาดประมาณการณ์ของกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดสามอันดับแรกไม่นับกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น และเชียงใหม่ ส่วนจังหวัดที่มี "สัดส่วน" ประชากรสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ สิงห์บุรี ชัยนาท และอ่างทอง จากการสำรวจตามภาคพบว่าส่วนใหญ่ยังมีอายุไม่มาก (อายุ 60-79 ปี) ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ และประชากร 100 คน มีผู้สูงอายุมาก (80 ปีขึ้นไป) เพียงประมาณ 12 คน ภาคใต้มีสัดส่วนประชากรที่อายุมากที่สุด ตามด้วยภาคกลาง ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำที่สุด และจากการจัดทำสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มอายุยืนเพิ่มขึ้นข้อมูลล่าสุดจากสำนัก

ส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุประมาณการจำนวนผู้สูงอายุของประเทศไทยในช่วงปี 2547-2550 ว่ามีอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ย 2 แสนคนต่อปี ทั้งนี้ เพราะมีการป้องกันโรค มีความสามารถในการดูแลตนเองจากโรคภัยไข้เจ็บทำให้มีอายุยืนยาว การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิ ทำให้เศรษฐกิจไม่ขยายตัว เพราะประชากรวัยแรงงานไม่ขยายตัว และต้องเพิ่มภาระการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบ 5 ปี ย้อนหลังคือ ปี พ.ศ. 2549 – 2553 พบว่า มีผู้สูงอายุสูงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.61 เป็น 14.83 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553 : 13) การเพิ่มประชากรผู้สูงอายุดังกล่าว สอดคล้องกับการคาดประมาณประชากรผู้สูงอายุของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กล่าวว่า ในอนาคตจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากจำนวนประชากรอำเภอหนองฮีมีผู้สูงอายุจำนวน 3,294 คน คิดเป็นร้อยละ 10.89 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553 : 14)

จากการศึกษาเอกสารสรุปผลการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮี ประจำปี พ.ศ. 2553 เบื้องต้น พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีรายได้ค่อนข้างน้อยและมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายตำบลหนองฮี มีผู้สูงอายุ จำนวน 824 คน คิดเป็นร้อยละ 10.61 (อาภา ใจงาม, 2533 : 144) จากการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะในร่างกายมักจะส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านร่างกายด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านจิตใจ และปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เบียดเบียน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจด้วยจะยังมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมมากขึ้น ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุสมัยก่อนไม่ค่อยได้เรียนหนังสือและการศึกษาทำให้ขาดความรู้ในการดูแลตนเอง ตั้งแต่วัยเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่และวัยชรา ซึ่งปัญหาดังกล่าว จะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันตลอดช่วงชีวิต จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา มีฐานะยากจนมีปัญหาสุขภาพถึง ร้อยละ 16.4 มีร่างกายทรุดโทรม ได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขน้อยและผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งบริการแพทย์และสาธารณสุข จึงไม่ได้รับการทางการแพทย์อย่างเหมาะสม และจากผลการศึกษาของศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2549 : 2 – 4) อธิบายลักษณะปัญหาและความทุกข์ยากของผู้สูงอายุในสังคมไทยไว้หลายประการประกอบด้วยมีรายได้ค่อนข้างต่ำ ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งในสามไม่เคยได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เนื่องจากฐานะยากจน มีโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัว ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งในสี่

มีภาวะทุพพลภาพ และหนึ่งในห้าเป็นทุพพลภาพระยะยาว ทำให้ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีวิตประจำวันและไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และนับวันปัญหาผู้สูงอายุยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วยอิทธิพลหลังสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองฮีกับชุมชนนั้นจะต้องมีบทบาททั้งผู้ให้และผู้รับ มีส่วนให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 (5) ให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 57 กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนและท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทุนและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จะเห็นได้ว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มีหลายลักษณะและหลายหมวดซึ่งนำเอาแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และการแสดงถึงภาพของการมีส่วนร่วมหลาย ๆ ฝ่าย ในฐานะของผู้จัดการศึกษาได้ขยายการจัดการศึกษาให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการระดมทรัพยากรบุคคลและทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาตามแนวทางใหม่ไม่โดดเด่นเฉพาะผู้รับผิดชอบองค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น แต่จะก้าวไปสู่ความรับผิดชอบร่วมกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการทำความกิจกรรมร่วมกัน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองฮี เดิมใช้ชื่อว่า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองฮี มีหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบให้กับบุคคลทุกเพศทุกวัยให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายแรงงานในสถานประกอบการกลุ่มเป้าหมายประชาชนและเยาวชนนอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่สูง พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ชายแดนและต่างประเทศ และกลุ่มเป้าหมายที่ลักษณะและปัญหาเฉพาะ อาทิเช่น ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ต้องขัง เด็กในสถานพินิจ ทหารกองประจำการ เป็นต้น การทำงานของสถานศึกษายึดหลักแนวคิดและความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการบริการทางการศึกษาโดยยึดหลัก 1) ความเสมอภาคทางการศึกษา 2) หลักพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง 3) หลักบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต 4) หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 5) หลักมีส่วนร่วมของชุมชน จาก การวิจัยของนักวิจัยและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัย ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองฮี โดยมีส่วนร่วมในการจัดการ โดยมองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุในตำบลหนองฮี ซึ่งได้เห็นว่าเดิมการจัดการศึกษาเป็นแบบบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองฮีเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาเอง จึงมีผลทำให้การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการอย่างยั้งที่จะทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาวิธีการหรือแนวทางที่มีประสิทธิภาพมาจัดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อผู้สูงอายุที่มีความสนใจ ใฝ่รู้เพิ่มเติม จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันผู้วิจัยถือว่างานวิจัยมีเป็นข้อปฏิบัติการจัดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุและที่สำคัญที่สุดคือเป็นการให้ความสำคัญของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

คำถามการวิจัย

1. สภาพและความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะและรูปแบบที่เหมาะสมอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

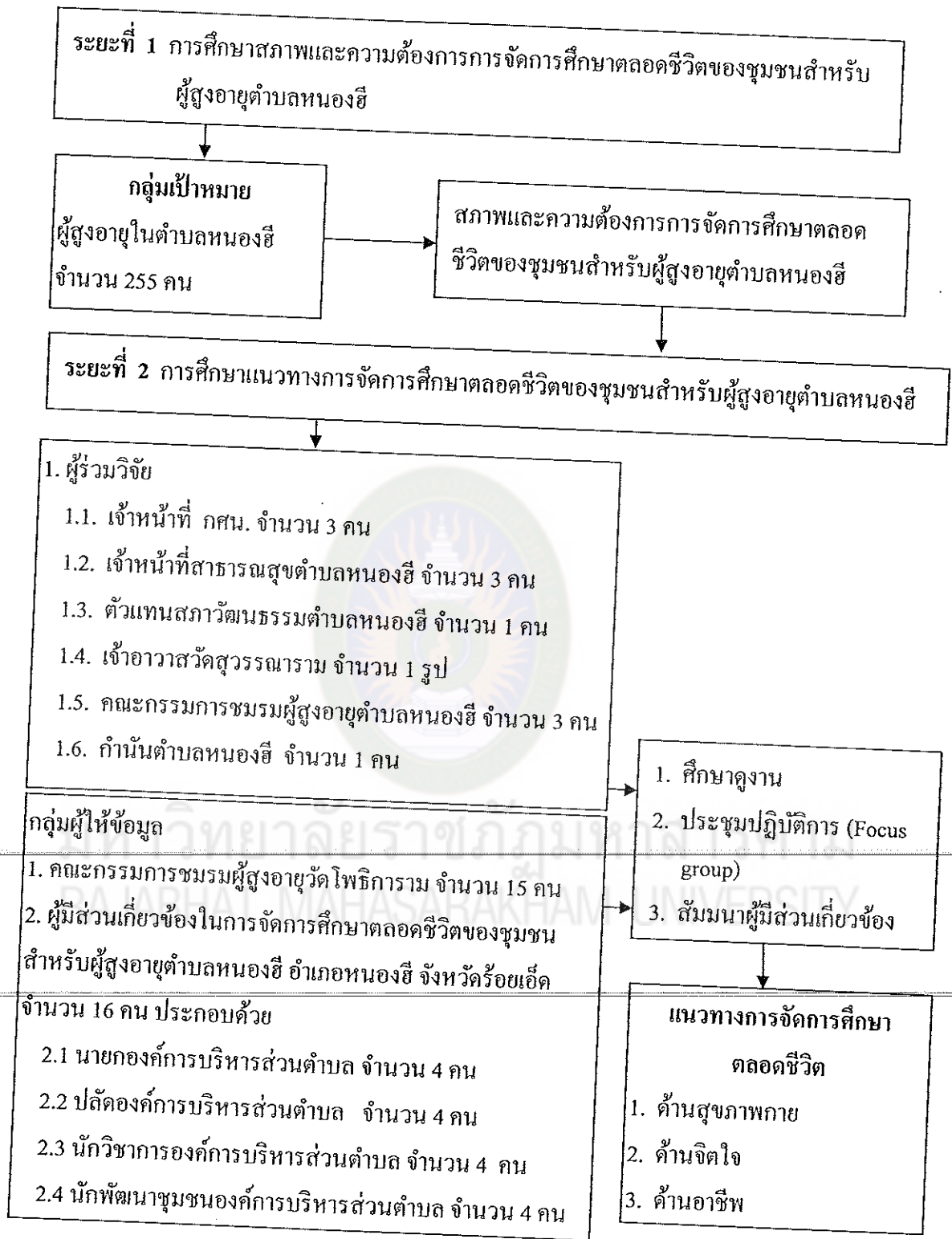
1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546 สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้จัดกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

1.1 ผู้ร่วมวิจัยร่วมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองฮี (กศน.) จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล นักวิชาการวิชาชีพชำนาญการ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ สภาวัฒนธรรมตำบลหนองฮี คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองฮี จำนวน 3 คน เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม กำนันตำบลหนองฮี

1.2 ผู้สูงอายุตำบลหนองฮี จำนวน 17 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 255 คน
ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

1. ผู้ร่วมวิจัยร่วมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองฮี (กศน.) จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สภาวัฒนธรรมตำบลหนองฮี คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองฮี จำนวน 3 คน เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม กำนันตำบลหนองฮี

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุวัดโพธิการาม อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 15 คน

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 4 ตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 ตำบล นักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 4 ตำบล นักพัฒนาชุมชนตำบล จำนวน 4 ตำบล จำนวน 16 คน

2. ระยะเวลา

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัยภาคเรียนที่ 1 / 2554

3. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยการจัดกิจกรรม 4 ด้านคือ ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านอาชีพ และด้านสังคม

4. พื้นที่การวิจัย

ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพ หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ความต้องการ หมายถึง ความมุ่งหวัง ความคาดหวังของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ชุมชน หมายถึง หมู่บ้านในเขตพื้นที่การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

กระบวนการ หมายถึง การทำงานร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองฮี (กศน.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลหนองฮี สภาวัฒนธรรมตำบลหนองฮี คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองฮี และกำนันตำบลหนองฮี ได้เข้าร่วมศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ตามความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรม 4 ด้าน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ได้แก่

ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) หมายถึง การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง และการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย

ด้านสุขภาพจิต (Psychological Domain) หมายถึง การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์ การเรียนรู้ธรรมชาติการครองตนการสร้างความสัมพันธ์กับคนต่างวัย การฝึกสมาธิและการร่วมกิจกรรมในวันสำคัญเช่น วันเข้าพรรษา วันแม่แห่งชาติ

ด้านเศรษฐกิจ (Career Domain) หมายถึง การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกทักษะด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้กับตนเองและครอบครัว

ด้านสังคม (Social Domain) หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ และการทำกิจกรรมวันสำคัญร่วมกับสังคม

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่ได้รับจากผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลหนองฮีอำเภอหนองฮีจังหวัดร้อยเอ็ด ส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้แนวทางในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เป็นข้อมูลสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตลอดจนผู้สนใจทั่วไป นำไปเป็นแนวทางจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
3. ได้เห็นกระบวนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของผู้สูงอายุมีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมหลาย ๆ หน่วยงาน